

VREELAND IN DEN VERRE (1)

Plantage Vreeland in Suriname

Toen bisschop Hendrik van Vianden halverwege de 13e eeuw zijn kasteel Vredelant liet bouwen en vervolgens in 1265 aan de aanliggende, gelijknamige nederzetting stadsrechten verleende, kon hij niet vermoeden hoezeer de in de loop van de tijd vervormde naam 'Vreeland' verspreid raakte over de wereld en zelfs daarbuiten! In deze serie wordt telkens kort stil gestaan bij interessante gegevens over Vreeland (ver) buiten Vreeland. In dit eerste deel gaat het over de suikerplantage Vreeland in Suriname.

Landkaart

Alexander de Lavaux was van 1731 tot 1740 als vaandrig (officier in opleiding) in dienst van de Sociëteit te Suriname. Hij was ook landmeter-ingenieur en op een door hem gemaakte, prachtige kaart staan 436

plantages aangegeven. De kaart voorzag in een behoefte want deze werd nog viermaal - tot 1770 - met aanvullingen uitgegeven. Opmerkelijk genoeg staat op deze kaart, aan de Surinamerivier, met nummer 98 een (suiker)plantage aangegeven met de naam 'Vreeland'.

Plantage Vreeland

In een bron van het Nationaal Archief van Den Haag1 wordt duidelijk dat Vreeland in oktober 1746 een grote en rijke suikerplantage was met 140 slaven en 900 akkers, kostgronden, weidegrond, een watermolen en - grappig aangeduid - 'hoornbeesten'. Twaalf jaar later wordt er ook koffie en bananen verbouwd2 De oudst bekende gegevens dateren uit 1737, wanneer de plantage tezamen met vijf andere, afzonderlijke sui-

Detail kaart van A. de Lavaux (uitgave 1770, situatie ca. 1735) met daarop de plantage Vreeland (nr. 98), bron: Rijksmuseum.

kerplantages in eigendom is van Isaak Labbadie. Toen in 1873 de slavenarbeid werd afgeschaft en de contractarbeid zijn intrede deed, wierf de plantage Vreeland - inmiddels in handen van J. de la Parra - in totaal 155 Brits-Indische contractarbeiders en 31 Javanen. Ook waren er vrije Creoolse arbeiders werkzaam. In 1909 verbouwden de erven van De la Parra geen suiker meer, maar cacao, masoesa en rijst. Tegen die tijd werkten er 71 arbeiders, waarvan 14 immigranten. Wat er nadien met de plantage Vreeland is gebeurd is vooraansnog niet duidelijk. Wel weten we van het Nationaal Archief van Suriname dat de plantage sinds 2005 is verlaten en dat 'het bos haar rechten herneemt'. Een lot dat door de meeste oude plantages in Suriname wordt gedeeld wegens een gebrek aan geld, beleid en aandacht voor dit type erfgoed.

Oorsprong van de naam

Vraag is natuurlijk wat de oorsprong is van de naamgeving aan deze Surinaamse plantage. Kijken we op de kaart dan komen er ook andere, opmerkelijke namen voor die verband lijken te hebben met onze omgeving in Nederland, zoals Petersburg (buitenplaats te Nederhorst den Berg) en Vreedenburg (dwangburcht te Utrecht). Toch blijkt dat de naamgeving vaak verband houdt met de oorspronkelijke eigenaar (stichter) of dat de plantage is opgedragen aan een persoon. Zo is de plantage Vreedenburg opgericht door Abraham van Vredenburg en verwijst Laarwijk (nr. 97) naar Maria van Laar. Vermoedelijk zal de eerste eigenaar met de achternaam '(Van) Vreeland' de plantage in de 2e helft van de 17e eeuw hebben gesticht. En dat is heel goed mogelijk, als wij een kijkje in de geschiedenis nemen: De naam 'Vreeland' komt namelijk nog veelvuldig voor bij de New Yorkse elite van Nederlandse komaf. Bekend is dat vele Nederlanders begin 17de eeuw naar de nederzetting bij de Hudson trokken en hier de stad 'Nieuw Amsterdam' vestigden. In 1664 veroverden de Britten deze stad op de Nederlanders en doopten haar 'New York'. De Nederlanders kregen in 1673 voor korte tijd het eigendom terug, maar een jaar later werd de stad definitief geruild met de

Britten in ruil voor de kolonie Suriname. Ongetwijfeld zijn toen vele Amerikanen het grote avontuur aangegaan om naar Suriname te emigreren. Goed voor te stellen is dat hier leden van de familie Vreeland bij zaten en dat zij de door hun geleide plantage hun familienaam gaven. Uitgesloten is dat het huidige Plantagehuis te Vreeland als oorsprong kan gelden voor de naamgeving van de suikerplantage Vreeland te Suriname, omdat deze pas in de 19e eeuw is gebouwd. Wellicht is het omgekeerde het geval en verwijst de huidige naamgeving aan de plantage aan de Surinamerivier?!

A.T.E. Cruysheer

Foto uit 2000 van de plantage Marienbosch: een wat beter bewaard gebleven voorbeeld van de vele honderden oude plantages in Suriname. Van de plantage Vreeland zijn vooraansnog geen foto's bekend. Bron: <http://nationaalarchief.sr/beeldbank/detail/5/d0/img3565.nl.html>.

BRONNEN:

ARA NOT 1746, inv.nr. 183 f. 89
 ARA NOT 1758, inv.nr. 692 f. 363
<http://74.125.77.132/search?q=cache:S26HF1-ceVsJ:deniekasan.wordpress.com/2008/11/10/tip-kaart-plantages-suriname/+suriname+vreeland&hl=nl&ct=clnk&cd=6>
<http://nationaalarchief.sr/geschiedenis/plantages/surinamerivier/vreeland/>
<http://nationaalarchief.sr/geschiedenis/plantages/surinamerivier/laarwijk/index.nl.html>
http://nationaalarchief.sr/geschiedenis/plantages/parakreek/la_resource_-_vredenburg/index.nl.html